

Macedònia viu en una preguerra civil. La guerrilla de l'ELN s'ha armat per aconseguir més drets per als albanesos d'aquell país, que no la independència. Pel seu cantó els eslaus, que tenen el control total sobre l'estat, neguen que els seus conciudadans pateixin cap discriminació ni estiguin marginats. La Unió Europea, mentrestant, intenta una vegada i una altra arribar a un alto el foc durador.

Macedònia

toca fons

A principis de juny, la policia macedònia comença a filtrar als refugiats de l'ètnia albanesa que fugen cap al veí Kosovo i reté tots els barons majors de quinze anys. "Quan els preguntàvem pels nostres homes —relata una dona exhausta assistida per la Creu Roja de Kosovo—, ens deien, rient-se, que els tornàrem a veure dins de bosses de plàstic."

"Açò sembla un malson!", s'exclama el veterà fotògraf kosovès, responsable de Reuters per a la zona, Hazir Reca.

"Són les mateixes imatges, semblen la mateixa gent de fa dos anys. Només que llavors fugien en la direcció oposada."

La guerrilla albanomacedònia és a les portes de la capital. L'exèrcit porta quatre mesos de comunicats sobre grans victòries contra els "terroristes", i de retrocessos continus. Centenars de llogarets habitats amb macedonis han estat incendiats o destruïts pels obusos. Les baixes de les forces armades macedònies sumen una vintena de soldats i de policies. El Govern és dividit, d'una banda

El moviment reivindicatiu armat macedoni encara és un misteri per a tots

ètnicament, entre albanomacedonis i eslavomacedonis, i políticament, entre macedonis moderats i falcons de guerra que prediquen la compra d'helicòpters de Rússia o d'Ucraïna. La ciutat meridional de Bitola (Manastir en albanès) ha sofert ja dues nits de vandalisme de la multitud enrabada que ha cremat més d'un centenar d'habitatges d'albanesos, turcs, gitanos i altres "forasters".

A mitjan juny, una obscura agrupació paramilitar assassina, en ple dia i en ple carrer, després d'un intent frustrat de rapte, a un dels dirigents del principal partit albanomacedoni. La comunitat internacional intenta mediar sense mullar-se, però els acords que Javier Solana aconsegueix arrancar duren fins que aquest agafe l'avió de tornada.

Desenes de milers d'albanomacedonis fugen dels llogarets bombardejats per l'exèrcit. Eslavomacedonis fugen de les ciutats pròximes als baluards de l'ELN (Exèrcit d'Alliberament Nacional, la guerrilla albanomacedònia). Preocupats només per l'"efecte dòmino" (la reacció i la implicació en cadena dels països veïns), i els mitjans de comunicació occidentals fan com si no passara res.

Al cap d'uns quants mesos de conflicte, el moviment reivindicatiu armat en Macedònia continua essent un misteri per a tots, encara que cadascú té la seua teoria explicativa. Per als eslavomacedonis, la variable ELN és estrictament bipolar: excombatents de la guerra de Kosovo poc inclinats a la jubilació, i caps mafiosos que busquen reforçar el seu control sobre un eix important de tràfic de tot gènere. Per als albanesos, aquesta guerrilla és l'explosió del descontentament i de la desesperació davant de les injustícies socials i polítiques. Però, en definitiva, els uns i els altres reconeixen

que ignoren realment qui i quants són exactament els rebels. Només es coneixen els noms que l'ELN fa públics.

Gëzim Ostreni, excap de l'Estat Major de la Defensa Territorial macedònia en l'època comunista, i actualment l'eminenència grisa de l'ELN, escrivia en un text publicat l'any 2000 per l'Institut d'Història de Prishtina (Kosovo): "Estic convençut que no hi ha estat, en el món, compost per una sola nació. [...] Els albanesos no han d'estendre les seues reivindicacions damunt dels drets aliens." En contrast amb els precedents de Kosovo o de la vall de Preshevo (sud de Sèrbia), l'ELN pren l'estricta precaució de no oblidar el micròfon obert davant de qualsevol herald improvisat de grans causes nacionals. L'objectiu declarat de la lluita continua essent el canvi de la configuració política del país, amb el rebuig subratllat del canvi de les fronteres.

La base de les reivindicacions és la situació creada a Macedònia, després de la independència de 1992. L'única república exiugoslava que aconsegueix separar-se sense conflicte armat es constitueix com l'estat dels macedonis eslaus exclusivament, i atorga a l'església ortodoxa el paper fonamental. Això significa passar per damunt de la part albanomacedònia, que constitueix entre el 25% i el 40% de la població (segons les fonts), percentatge que s'intenta reduir amb mesures legals en el moment d'atorgar la nacionalitat en l'estat postcomunista. Diverses mesures discriminatòries cap a les persones d'ètnia albanomacedònia (se'ls exigeix fins i tot un certificat sobre la seua bona salut mental), en el cens de la població, són denunciades per un informe de la Comissió Europea contra el racisme i la intolerància publicat el juny del 2000. La Universitat de Tetova, en llengua albanesa, inicialment prohibida, va ser legalitzada l'any passat sota presió internacional, però ha de ser finançada per donacions i la Unió Europea.

Eixides al conflicte. El moviment armat albanomacedoni instrumentalitza el malestar i denuncia la desídia dels polítics i l'opressió cultural i econòmica que aprofundeix la fossa de diferències que separa les dues nacions. Exigeix un canvi institucional que reconega com a

nacions fundadores l'albanomacedònia i l'eslavomacedònia, la separació de l'església i l'estat, una paritat cultural i econòmica. La reacció dels civils albanomacedonis, en principi, és dividida entre l'entusiasme de pocs i el recel de molts. Uns quants centenars de cases incendiades, molts casos de tortures polítiques i algunes víctimes més tard, el sentiment canvia, en favor de la guerrilla. Els eslavomacedonis, en la seua majoria, consideren que els seus conacionals viuen en condicions acceptables, ni més ni menys bones que les dels altres, i que qualsevol injustícia eventual seria abans producte de la casualitat que d'un projecte discriminatori; que una insurrecció armada no es justifica de cap manera i que, per consegüent, es tractaria d'una ingerència des del veí Kosovo.

Però, mentre que uns proposen negociar una pau duradora, cedint part dels seus privilegis actuals, altres avisen que qualsevol claudicació davant de les exigències imposades per les armes seria fatal per al jove i inestable estat. Cal aclarir que els albanesos s'estenen, com a majoria absoluta, en dues entitats (Albània i Kosovo), poblen gairebé la meitat de Macedònia, i formen minories rellevants a Montenegro i al sud de Sèrbia, mentre que la presència dels eslavomacedonis es limita a l'actual estat de Macedònia. Els més irreductibles d'aquests últims jutgen que una relació d'igualtat amb els albanomacedonis faria perillar el seu futur com a nació. Per tant, ells promouen una "solució definitiva", utilitzant tot el potencial militar i la "bona disposició" dels sectors més extremistes. Amb el pretext de mobilitzar els reservistes, unes 7.000 armes s'han distribuït fa poc a la població civil, i hi ha acusacions que la major part han anat a mans d'afiliats als partits radicals. Això podria convertir-se en un problema després d'un possible acord de pau. Ambdós bàndols són conscients que l'acord que s'aconsegueixi ara serà vinculant a llarg termini i que no s'hi esmenarà. El recel mutu dificulta l'aproximació, els eslaus per por de perdre la seua seguretat a cada concessió que fan, i els albanesos perquè demanen més per acumular garanties.

Gani Jakupi (Skopje)